

Bonen uit Kenia van Nederlandse makelij

Fotoreportage Mara Farming

Loldia Farm is een van de zes teeltlocaties van Mara Farming. Het akkerbouwbedrijf is 90 hectare groot en ligt aan Lake Naivasha. Het bedrijf is gespecialiseerd in de teelt van Franse bonen. Alle producten wordt verpakt en geëxporteerd naar Noordwest-Europa. Bekijk de fotoreportage van de bonenteelt op www.akkerwijzer.nl.

Dikke kans dat de Franse boontjes of peultjes met Keniaanse herkomst bij ons in de supermarkt van Nederlandse afkomst zijn. Naast tuinders hebben ook Nederlandse akkerbouwers de Keniaanse hoogvlaktes met hun aantrekkelijke klimaat ontdekt. Het hele jaar rond kun je in de 'kas van Europa' groentes telen.

Het land van de rozenteelt. Kenia heeft in Nederland een reputatie hoog te houden. Niet voor niets. De rozenproductie in Kenia is de meest geprofessionaliseerde agrarische sector en is voor 90 procent in handen van Nederlandse ondernemers. De totale snijbloemteelt in Kenia is goed voor een jaarlijkse productiewaarde van circa 1 miljard euro.

Klimaat hoofdreden

Niet alleen de snijbloemteelt, ook de Keniaanse akkerbouw kent Nederlandse invloeden. Een van de Nederlanders met invloed is Christian Benard, die sinds 1998 in Kenia werkzaam is. Na twee jaar in loondienst bij een Keniaans exportbedrijf voor groente en fruit te hebben gewerkt, begon hij in 2000 samen met een Nederlandse zakenpartner Indu Farm. Het is een grootschalig akkerbouwbedrijf dat gespecialiseerd is in de teelt en afzet van Franse bonen, peulen en sugar snaps (suikererwten). „Het klimaat is de hoofdreden waarom we voor dit land hebben gekozen”, vertelt Benard, die Afrika ziet als de 'kas van Europa'. In 2007 verkochten ze het bedrijf weer aan een Nederlandse onderneming. Tot voor kort was Benard nog werkzaam voor Indu Farm. Het akkerbouwbedrijf werkt met lokale contracttelers en heeft een teeltlocatie aan het meer van Naivasha. Dit is een populaire uitvalsbasis voor Nederlandse agrarische ondernemers. De locatie is geliefd omdat het op een steenworp afstand van de evenaar ligt. Het zijn hoogvlaktes die op 1.700 tot 1.800 meter hoogte liggen. De temperatuur varieert van 25 graden in de winter tot 30 graden in de zomer. Jaarlijks valt er ongeveer 1.000 millimeter neerslag. Bovendien ligt rondom Lake Naivasha vruchtbare grond die bestaat uit leem en zand. Het meer voorziet in de waterbehoefte van de akker- en tuinbouwbedrijven.

Afzetstructuur ontbreekt

Hans Wolff was tot eind juni werkzaam voor de Landbouwwaard van de Nederlandse ambassade in Kenia. Inmiddels is hij met pensioen. Volgens

hem heeft Kenia Nederlandse agrarische ondernemers ontzettend veel te bieden. „Er is veel land beschikbaar, er is goedkope arbeid en er heerst een fantastisch klimaat.”

De grootste uitdaging die hij ziet is de afzet. Meer dan de helft van het voedsel gaat al verloren voordat het bij de consument is. Het ontbreekt volgens hem aan een goed georganiseerde afzetstructuur. „De afname is een probleem. Niets is er geregeld voor de afzet. Er is zelfs nauwelijks opslag voor voedsel.” Het verklaart volgens hem ook het succes van Nederlanders in Kenia. Ze hebben de afzet zelf geregeld en zitten voornamelijk op export. Zo ook bij Indu Farm. Alles gaat op export richting Noordwest-Europa, hoofdzakelijk naar Nederland en Duitsland. Indu Farm ligt op anderhalf uur rijden van het pakstation in de hoofdstad Nairobi. Vanaf het vliegveld in Nairobi is er een rechtstreekse vliegverbinding van acht uur naar Schiphol. De groentes voldoen aan de Global Gap-certificeringseisen die sinds 2003 in Kenia gelden. Volgens Benard is dit de grootste hobbel om te exporteren. „Bij Indu Farm werkten we in 2003 nog met 3.500 kleinschalig telers. Inmiddels is de teelt veel grootschaliger en heeft Indu Farm nog 250 contracttelers. Toch zijn dit nog veelal kleine Keniaanse boeren die nauwelijks kunnen lezen

en schrijven. Dit maakt het voor de export niet altijd even gemakkelijk.”

Kleinere marges

Om de volledige controle over de traceerbaarheid en de voedselveiligheid te houden ging er volgens Benard veel tijd en geld verloren. In juni besloot hij daarom bij Indu Farms weg te gaan en weer voor zichzelf te beginnen. Samen met drie andere compagnons heeft hij Mara Farming opgezet. Het akkerbouwbedrijf hanteert dezelfde productlijn als Indu Farm en is gespecialiseerd in Franse boontjes, peultjes en sugar snaps. Daarnaast zijn ze begonnen met de teelt van avocado. Met drie grootschalige akkerbouwbedrijven hebben ze samenwerkingsverbanden opgezet. Joint ventures op basis van 50/50-eigendom. Drie akkerbouwbedrijven hebben ze in eigen beheer. De productie is verdeeld over drie teeltlocaties in Kenia en een locatie in Ethiopië, Tanzania en Zimbabwe.

Mara Farming wil zo het hele jaar rond dezelfde producten aan Europa leveren. „Wij wilden meer boer worden en de boeren wilden meer aan marketing gaan doen”, stelt Benard. Ze telen, verpakken, vervoeren en verkopen hun producten rechtstreeks aan Europese supermarkten en de groothandels. De ►

Keniaanse landbouw kampt met schaalverkleining

Kenia ligt in het oosten van Afrika. Het land is sinds 1963 onafhankelijk, nadat het bijna 75 jaar een kolonie was van Engeland. Er wonen 44 miljoen mensen. Jaarlijks groeit de bevolking met 1 miljoen mensen. Ongeveer 60 procent van de bevolking leeft onder de armoedegrens en heeft geen toegang tot onderwijs en gezondheidszorg. De helft van de bevolking is onder de 19 jaar. Driekwart van de Kenianen is werkzaam in de agrarische sector. Het land telt miljoenen kleine boertjes. Opvallend is dat de landbouw zich kenmerkt door schaalverkleining. Dit is het gevolg van bedrijfsverdracht, omdat de boerderij volgens traditie onder alle kinderen evenredig wordt verdeeld. Anderzijds zijn er ook grote bedrijven die nog uit het voormalige Britse koloniale tijdperk stammen en professionele agrarische bedrijven die door westerse ondernemers zijn opgezet. Begin juni bezocht het NAJK met vijftien jonge Nederlandse agrarische ondernemers Kenia met als thema 'Voedselzekerheid'.

Het werk wordt veelal nog door vrouwen handmatig gedaan. De gemiddelde werknemer op Loldia Farm verdient 4,50 euro per dag.

Elk perceel met Franse bonen heeft een aparte code met informatie over de inzaaidatum en de verwachte oogstdatum. Dit moet de traceerbaarheid borgen.

Alleen in de eerste vier weken van de teelt wordt gebruikgemaakt van bestrijdingsmiddelen. Vooral tegen botrytis en meeldauw wordt gespoten.

Bladaantasting van de mineervlieg is een veel voorkomende plaag in het gewas. Aangestaste bladeren worden handmatig verwijderd.

organisatie wil zo het aantal schakels uit de keten verminderen en daarmee de handel uitschakelen. Volgens de Nederlander is deze aanpak noodzakelijk door de kleiner wordende marges. „Alleen telen is niet meer interessant. Bij telen, verpakken en verkopen is dit wel het geval. Ook al omdat vanwege alle eisen er een hoge personeelscapaciteit op de farms is en de stap naar export snel is gemaakt.”

1.200 arbeiders

De bonenteelt in Kenia duurt ongeveer tien weken met een gemiddelde bruto-opbrengst

per oogst die varieert van 7.000 tot 10.000 kilo per hectare. Toch kunnen ze maar één teelt per jaar realiseren. Er wordt gewerkt met tussenteelten. Deze zijn bedoeld om bodemstructuur te verbeteren en meststoffen toe te voegen. Iedere week wordt er 6 hectare bonen aangeplant. Op deze manier kan de productie gelijkmatig worden verdeeld over het jaar. In alle vier de landen samen heeft de organisatie 1.200 mensen in dienst. Het grootste gedeelte van de arbeiders werkt in het veld.

De oogst gebeurt volledig met de hand,

maar ook ziektebestrijding gebeurt soms handmatig. Alleen in de eerste vier weken van de teelt wordt gebruikgemaakt van bestrijdingsmiddelen, vooral tegen botrytis en meeldauw. Bladaantasting van de mineervlieg wordt handmatig verwijderd uit het gewas. Volgens Keniaanse traditie wordt het werk veelal door vrouwen rondgezet. Het gemiddelde dagsalaris is 4,50 euro. Niet de arbeidskosten, maar de transportkosten zijn de grootste kostenpost. Over de exacte kostprijs wil Benard niet teveel uitwijden. Wel zegt hij dat de gemiddelde luchtvrachtkosten 1,25 euro

Lake Naivasha voorziet de planten door het jaar heen in de waterbehoefte. Gemiddeld valt er jaarlijks 1.000 millimeter neerslag.

Mara Farming heeft de afzet zelf geregeld en verpakt en vervoert de Franse bonen zelf. Alles gaat op export richting Noordwest-Europa.

per kilo gewicht bedragen. De vrachtkosten zijn ongeveer een derde van de verkoopprijs aan de retailer.

In het verleden werkte Benard met seizoensprijzen. Met Mara Farming werken ze steeds meer op basis van vaste jaarprijzen. Omdat ze jaarrond leveren, geeft dit voor hen meer zekerheid. Mara Farming produceert nu ongeveer 50 ton bruto per week. De ondernemers hebben onlangs in Kenia een locatie met 450 hectare gekocht. In november hebben ze hier voor het eerst geoogst. Dit moet de productie verder opschroeven tot een wekelijkse exportproductie eind volgend jaar van 80 ton. Benard verwacht dat hiervan 50 ton bonen zijn, 15 ton peultjes en 15 ton suikererwten. Volgens hem zijn met name de peultjes en de suikererwten in Europa een groeiemarkt.

Hoge grondprijzen

De grondprijzen in Kenia variëren sterk per regio. Rond Lake Naivasha liggen de prijzen rond de 65.000 euro per hectare. In de omgeving van de hoofdstad Nairobi praat je over prijzen richting de 300.000 euro per hectare. Dit zijn grondprijzen naar Nederlandse maatstaven. Hans Wolff van de Landbouwrapraat maakt de vergelijking met Nederland. Volgens hem zijn de Kenianen de Nederlanders van Oost-Afrika. „Het ondernemersklimaat is hier goed. Hier is echt een mentaliteit van geld verdienen. Dat zie je al aan de luxe auto's die in Kenia rondrijden. De mensen willen vooruit.“ Benard ziet Kenia als voorbeeldland in Afrika. „Een grote groep is goed opgeleid en spreekt vloeiend Engels.“ Toch geldt er volgens de inmiddels gepensioneerde Wolff in Kenia een niet-westerse manier van zaken doen. Hij merkt veel wantrouwen onder elkaar. Corruptie is aan de orde van de dag. Over de rol van de binnenlandse politiek is hij niet te spreken.

„De overheid doet niets. Er liggen stapels met regels op bureaus in Nairobi, zonder dat er ooit naar omgekeken wordt.“

Hoewel je als buitenlander grond kunt kopen, leasen veel Nederlandse agrarische ondernemers de grond. Zo huurt Christian Benard met Mara Farming één van de teeltlocaties van Loldia Farm aan Lake Naivasha. Loldia Farm is onlangs uitgebreid tot 90 hectare.

Constance terreurdreiging

Volgens Christian Benard is Afrika geen doorsnee en geen gemakkelijk continent om te werken. Hij heeft zich door de jaren heen aangepast aan de mentaliteit. „Ik zit hier al vijftien jaar en raak niet snel meer in paniek.“ Kenia staat niet bekend om zijn veiligheid. Zeker in en rondom steden is het raadzaam om 's avonds niet op pad te gaan. Desondanks is het volgens Benard niet veel onveiliger als in sommige buurten in Nederland. Volgens hem moet je vooral alert zijn. „Ik voel mij niet beperkt in mijn vrijheid. Je moet alleen voorbereid zijn op dingen die kunnen gebeuren.“ De gijzeling onlangs in het winkelcentrum West Gate van Nairobi ligt nog vers in het geheugen. Het was een aanval van de Somalische terreurgroep al-Shabaab. Constance dreiging van extremisten uit buurland Somalië maakt het land niet veiliger, volgens Wolff.

Een ander probleem waar het land mee kampt, zijn verschillende stammen die in onmin met elkaar leven. „Wat overigens de schuld is van het Westen“, vindt Wolff. Na de onafhankelijkheid in 1963 worstelden de Engelsen met de vraag aan wie ze de grond moesten overdragen. Zonder dat er rekening werd gehouden met de stammen die territoriale aanspraak maakten op hun grond, eiste de eerste president Kenyatta grote landarealen op. Het zorgde ervoor

dat stammen die eeuwenlang in een gebied hadden gewoond, werden verdreven.

Nog altijd levert het conflicten, met de verkiezingsstrijd in 2007 als anticlimax. Er braken rellen uit waarbij honderden Kenianen omkwamen en ongeveer 500.000 mensen dakloos zijn geraakt. Buitenlanders werden massaal geëvacueerd.

Durven aanpakken

Een andere bedreiging waarmee Benard het land geconfronteerd ziet, is klimaatverandering. Deze is volgens hem nu al absoluut merkbaar. „De neerslagperiodes zijn steeds slechter te voorspellen. Je kon in het verleden bijna op de dag voorspellen wanneer het regenseizoen begon. Ook zie ik boeren geconfronteerd worden met drooggevallen rivieren in de zomermaanden.“ Voor de rest ziet hij vooral mogelijkheden die hij de komende jaren wil oppakken. Hij ziet zichzelf dan ook niet vertrekken uit Kenia. Hans Wolff ziet Kenia als ongelooflijke uitdaging voor Nederlanders die durven aanpakken. „Ik woon en werk hier liever dan in Oost-Duitsland“, zegt hij en daarmee doet hij op het fantastische klimaat. Wolff noemt een nog niet onbelangrijk punt waarom Kenia voor Nederlandse bedrijven fiscaal interessant is. „De winstbelasting vanuit Kenia kunnen ze meenemen naar Nederland. Je ziet dan ook veel constructies waar de vader een onderneming in Nederland bezit en de zoon in Kenia een dochteronderneming runt.“ Als je een plan hebt, moet je volgens hem eerst meedraaien met personen als Christian Benard die al ervaring hebben met zaken doen in het Oost-Afrikaanse land. Want voor Wolff is één ding duidelijk: „De bottom line van mijn verhaal is: hier gaat het de komende tijd gebeuren. Het moet alleen georganiseerd worden. Landbouw is een kwestie van organisatie. Wie pakt het op?“ ■